

کتابهای از
عهد کتیب

کتابهای قانونی

بر اساس کتاب مقدس اورشلیم

ترجمه پیروز سیار

فهرست کوتاه مطالب

۱۷	دیباچه مترجم
۳۷	کتاب مقدس اورشلیم
۴۹	درآمدی بر کتابهای قانونی ثانی
۶۱	مقدمه کتابهای طوییا، یهودیت و اِستَر
۶۹	طوییا
۱۰۷	یهودیت
۱۴۷	اِستَر
۱۸۱	مقدمه کتابهای مَکّابیان
۱۸۹	کتاب اول مَکّابیان
۲۷۷	کتاب دوم مَکّابیان
۳۴۱	مقدمه کتاب حکمت سلیمان
۳۴۷	حکمت سلیمان
۴۱۹	مقدمه کتاب یشوع بن سیرا
۴۲۷	کتاب یشوع بن سیرا
۶۱۳	مقدمه کتاب باروک
۶۱۵	کتاب باروک

فهرست کوتاه مطالب

۶۳۷	مقدمه کتاب دانیال
۶۴۳	دانیال
۷۰۵	فهرست پانوشتهای کلیدی
۷۰۹	فهرست فرانسه- فارسی کتاب مقدس
۷۱۱	اعلام کتابهای قانونی ثانی (فارسی- فرانسه)
۷۲۷	اعلام کتابهای قانونی ثانی (فرانسه- فارسی)
۷۴۳	فهرست اعلام

فهرست تفصیلی مطالب

۸۱ رفیق	۱۷ دیباچه مترجم
۸۴ ۶ ماهی	۳۳ فهرست کتاب مقدس عبری
۸۷ زعونیل	۳۵ فهرست کتاب مقدس یونانی
۸۹ گور	۳۷ کتاب مقدس اورشلیم
۹۲ عروسی	۳۷ در باره ترجمه
۹۴ ۱۰ دیدگان	۴۰ پانوشتهای کتاب
۹۶ ۱۱ رافانیل	۴۱ ارجاعات حاشیه‌ای
۹۸ ۱۲ صهیون	۴۵ علامتهای اختصاری و سایر نشانه‌ها
۱۰۳ ۱۳ نینوا	۴۹ درآمدی بر کتابهای قانونی ثانی

یهودیت

۱۰۷ ۱. لشکرکشی هولوفرنس
۱۰۷ نبوکدنصر و آزفکشاد
۱۰۹ حمله به آزفکشاد
۱۰۹ حمله به غرب
۱۱۱ منزلگاههای سپاه هولوفرنس
۱۱۲ اعلام خطر در یهودیه
۱۱۳ استثنائیهایی سخت
۱۱۴ شورای جنگی در اردوگاه هولوفرنس
۱۱۶ آخیر تسلیم اسرائیلیان می‌شود
۱۱۸ ۲. محاصره بیت فلوی
۱۱۸ حمله به اسرائیل
۱۲۲ ۳. یهودیت
۱۲۲ معرفی یهودیت

۴۹ کتابهای قانونی ثانی چه کتابهایی هستند؟
۵۰ شکل‌گیری قانون کتابهای مقدس در آیین یهود
۵۴ شکل‌گیری قانون کتابهای مقدس در کلیسا

کتابهای طوبیا، یهودیت و استر

۶۱ مقدمه
----	-------------

طوبیا

۶۹ ۱. تبعیدی
۷۳ ۲. نابینا
۷۶ ۳. ساره
۷۹ ۴. طوبیا

تعیین رسمی عید پوریم ۱۷۴
 ستایش مُردخای ۱۷۵
 یادداشتی بر ترجمه یونانی کتاب ۱۷۷

کتابهای مَکابیان

مقدمه ۱۸۱

کتاب اول مَکابیان

۱. سرآغاز ۱۸۹
 اسکندر و جانشینان او ۱۸۹
 آنتیوخوس ایپیفانس و نفوذ یونانی مآبی در ۱۹۰
 نخستین حمله به مصر و تاراج معبد اورشلیم ۱۹۱
 مداخله سرکرده موسیابیان و بنای ارگ ۱۹۲
 برپایی آیینهای مشرکانه ۱۹۳
 ۲. مَتَتیا پیکار مُقدّس را آغاز می‌کند ۱۹۵
 مَتَتیا و پسرانش ۱۹۵
 آزمون قربانی در مودین ۱۹۷
 آزمون سبت در بیابان ۱۹۸
 تکاپوی مَتَتیا و حزب او ۱۹۹
 وصیت مَتَتیا و مرگ او ۲۰۰
 ۳. یهودای مَکابی پیشوای یهودیان
 می‌شود (۱۶۶-۱۶۰ ق.م) ۲۰۲
 ستایش یهودایی مَکابی ۲۰۲
 نخستین کامیابیهای یهودا ۲۰۳
 تمهیدات آنتیوخوس برای حمله به ۲۰۴
 گورگیاس و نیکانور سپاه سوریه را در ۲۰۵
 اجتماع یهودیان در مِصَفَه ۲۰۶
 نبرد عَمَواس ۲۰۸
 نخستین حمله لوسیاس ۲۰۹
 تطهیر معبد و تبرک آن ۲۱۰
 حمله به اَدومیان و عَمونیان ۲۱۲
 مقدمات حمله به جلیل و جَلعاد ۲۱۳
 حمله به جلیل و جَلعاد ۲۱۴

یهودیت و شیوخ ۱۲۳
 دعای یهودیت ۱۲۵
 ۴. یهودیت و هولوفرنس ۱۲۹
 یهودیت نزد هولوفرنس می‌رود ۱۲۹
 نخستین دیدار یهودیت و هولوفرنس ۱۳۱
 یهودیت در ضیافت هولوفرنس ۱۳۵
 یهودیت سر هولوفرنس را به بیت قَلوی می‌برد ۱۳۷
 ۵. پیروزی ۱۳۸
 یورش یهودیان بر اردوگاه آشوریان ۱۳۸
 شکرگزاری ۱۴۱
 سالخوردگی و مرگ یهودیت ۱۴۵

اِستَر

سرآغاز ۱۴۷
 رؤیای مُردخای ۱۴۷
 دسیسه علیه پادشاه ۱۴۸
 ۱. خشایارشا و وَشْتی ۱۴۹
 جشن خشایارشا ۱۴۹
 ماجرای وَشْتی ۱۵۰
 ۲. مُردخای و اِستَر ۱۵۱
 اِستَر ملکه می‌شود ۱۵۱
 مُردخای و هامان ۱۵۳
 ۳. یهودیان در خطر ۱۵۵
 فرمان قتل عام یهودیان ۱۵۵
 مُردخای و اِستَر خطر را دفع می‌کنند ۱۵۷
 دعای مُردخای ۱۵۹
 دعای اِستَر ۱۶۱
 اِستَر در کاخ حاضر می‌شود ۱۶۴
 ۴. انتقام یهودیان ۱۶۶
 ناکامی هامان ۱۶۶
 هامان در ضیافت اِستَر ۱۶۷
 عنایت پادشاه به یهودیان ۱۶۹
 حکم اعاده اعتبار یهودیان ۱۷۰
 روز بزرگ پوریم ۱۷۲
 ۵. عید پوریم ۱۷۴

یوناتان به دست دشمنان خویش می‌افتد ۲۵۷	سقوط یَئِیْتَا ۲۱۷
۵. سَمْعان کاهن اعظم و پیشوای یهودیان	کامیابهای در اَدُوم و فلسطین ۲۱۸
می‌شود (۱۴۳- ۱۳۴ ق م) ۲۵۹	فرجام آنتیوخوس اِیپفانِس ۲۱۹
سَمْعان فرماندهی را در دست می‌گیرد ۲۵۹	جلوس آنتیوخوس پنجم ۲۲۰
سَمْعان تریفون را از یهودیه عقب می‌راند ۲۶۰	محاصره ارگ اورشلیم به دست یهودای مَکابی ... ۲۲۰
یوناتان در آرامگاه مودین که سَمْعان آن را ... ۲۶۱	حمله آنتیوخوس پنجم و لوسیاس ... ۲۲۱
الطاف دِمِتریوس دوم در حق سَمْعان ۲۶۱	تسخیر بیت صور و محاصره کوه صهیون ... ۲۲۳
تسخیر جازر به دست سَمْعان ۲۶۲	پادشاه به یهودیان آزادی دینی اعطا می‌کند ۲۲۴
فتح ارگ اورشلیم به دست سَمْعان ۲۶۳	دِمِتریوس اول پادشاه می‌شود و ... ۲۲۵
ستایش سَمْعان ۲۶۴	نیکانور در یهودیه و نبرد کَفَرَسَلامه ۲۲۷
تجدید پیمان با اسپارت و روم ۲۶۶	تهدید معبد ۲۲۸
حکم افتخاری برای سَمْعان ۲۶۷	روز نیکانور در آداسه ۲۲۸
نامه آنتیوخوس هفتم و محاصره دورا ۲۶۹	ستایش رومیان ۲۲۹
سفیران گسیل شده به روم، به یهودیه ... ۲۷۰	اتحاد یهودیان با رومیان ۲۳۱
آنتیوخوس هفتم دورا را محاصره می‌کند و ... ۲۷۲	نبرد پَرزَیْت و مرگ یهودای مَکابی ۲۳۲
کِنْدِباؤس حکمران ساحل سرگرم ایدای ... ۲۷۳	تشییع جنازه یهودای مَکابی ۲۳۴
پیروزی پسران سَمْعان بر کِنْدِباؤس ۲۷۳	۴. یوناتان رهبر یهودیان و کاهن اعظم
مرگ اندوهبار سَمْعان در دوق و جانشینی ... ۲۷۵	می‌شود (۱۶۰- ۱۴۳ ق م) ۲۳۴

کتاب دوم مَکابیان

۱. نامه‌هایی به یهودیان مصر ۲۷۷	پیروزی حزب یونانیان و ... ۲۳۴
نامه اول ۲۷۷	رفتن یوناتان به صحرای تَقُوع و ... ۲۳۵
نامه دوم ۲۷۸	گذر از رود اردن ۲۳۶
خطاب ۲۷۸	استحکاماتی که باکیدس برپا کرد و ... ۲۳۷
شکرگزاری برای کيفر آنتیوخوس ۲۷۸	محاصره بیت بیصای ۲۳۷
آتش مقدسی که به طرزی معجزه آسا حفظ شد ... ۲۷۹	الکساندر بالاس به رقابت برمی‌خیزد و ... ۲۳۹
إِزْمِیا ادوات عبادت را مخفی می‌سازد ۲۸۱	نامه دِمِتریوس اول به یوناتان ۲۴۱
کتابخانه نَحْمِیا ۲۸۲	یوناتان هدایای دِمِتریوس را نمی‌پذیرد و ... ۲۴۳
دعوت به تبرک ۲۸۳	ازدواج الکساندر با کَلثوپاترا و ... ۲۴۳
۲. دیباچه مؤلف ۲۸۳	دِمِتریوس دوم و شکست آپولونیوس ... ۲۴۵
۳. سرگذشت هلیودوروس ۲۸۵	پشتیبانی بطلمیوس ششم از دِمِتریوس دوم ... ۲۴۷
آمدن هلیودوروس به اورشلیم ۲۸۵	نخستین مناسبات دِمِتریوس دوم و یوناتان ۲۴۹
شهر آشفته می‌شود ۲۸۶	منشور تازه‌ای به نفع یهودیان ۲۵۰
کيفر هلیودوروس ۲۸۷	یاری سپاهیان یوناتان به دِمِتریوس دوم ... ۲۵۰
ایمان آوردن هلیودوروس ۲۸۸	یوناتان بر دِمِتریوس دوم می‌شورد ... ۲۵۲
	مناسبات یوناتان با روم و اسپارت ۲۵۴
	یوناتان در بَقاع سوریه و سَمْعان در فلسطین ۲۵۶
	کارهایی که در اورشلیم انجام می‌پذیرد ۲۵۷

دیباچه مترجم

وَلَا تُجَادِلُوا أَهْلَ الْكِتَابِ إِلَّا بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ إِلَّا الَّذِينَ ظَلَمُوا مِنْهُمْ وَقُولُوا آمَنَّا بِالَّذِي أُنزِلَ إِلَيْنَا وَأَنْزَلَ إِلَيْكُمُ وَاللَّهِ وَآيَاتِهِ وَنَحْنُ لَهُ مُسْلِمُونَ.

با اهل کتاب (یهودیان و مسیحیان) جز به نیکوترین شیوه مجادله نکنید، مگر با آنان که ستم پیشه کردند، و بگویید: به آنچه بر ما نازل شده و آنچه بر شما نازل شده است ایمان آورده ایم و خدای ما و خدای شما یکی است و ما برابر او گردن نهاده ایم.
قرآن، سوره عنکبوت، آیه ۴۶

کتاب مقدس زمانی دراز به عنوان یگانه منبع بزرگ ادبی فرهنگ کهن خاور نزدیک شناخته می‌شد و امروزه نیز، به رغم گذر زمان و کشف آثار ادبی بسیار در دنیای مشرق‌زمین، این کتاب همچنان به عنوان یکی از بزرگ‌ترین مآخذ حوزه فرهنگی یاد شده به شمار می‌آید. کتاب مقدس همواره مورد توجه عالمان و ادیبان و مورخان بوده است، خصوصاً در جهان غرب که فرهنگ آن به انحاء مختلف از این کتاب تأثیر پذیرفته است. یهودیان و مسیحیان کتاب مقدس را مرجع دینی خود می‌شمارند، پس این کتاب همچنان زنده و بالنده، به حیات خود ادامه می‌دهد و منبع تغذیه روحی و معنوی بخش عظیمی از بشریت مسکون در کره ارض است. از این لحاظ، صرف‌نظر از نوع نگرشی که می‌توان به محتوای دینی این کتاب داشت، باید آن را جزئی از میراث عظیم فرهنگی بشر دانست. به یقین می‌توان گفت که در دنیای مغرب‌زمین، هیچ متن مکتوبی به اندازه کتاب مقدس تصحیح و ترجمه و تفسیر و خوانده نشده است، آن‌سان که تا ۱۹۷۷، این کتاب به هزار و ششصد و سی و یک

زبان دنیا ترجمه و نشر شده است^(۱).

کتاب مقدس اثری نیست که به یکباره پدید آمده باشد، بلکه دربردارنده مجموعه گونه‌گونی از کتابها است که به تدریج و طی زمانی در حدود نه قرن، به دو یا سه زبان نگارش یافته‌اند. این کتابها اکثراً در اصل بر اساس روایات سینه به سینه به رشته تحریر درآمده‌اند و در طول زمان، بر مبنای نوشته‌های تازه یا رویدادهای جدید، بازخوانی و تصحیح شده‌اند. کتاب مقدس اینچنین شکل گرفته و گلچینی از شاهکارهای ادبیات کهن دنیا را در دل خود نهفته دارد، شاهکارهایی همچون غزل‌های سلیمان، کتاب جامعه، کتاب ایوب، بخشهایی از کتابهای انبیای بزرگ و کتابهای تاریخی، و یا کتاب طوییا که از آن به عنوان جواهر ادبیات عبرانی یاد شده است.

تحقیقات باستان‌شناسی و کشف آثار دنیای قدیم در سده‌های اخیر و به‌خصوص طی قرن بیستم، کمک‌های ارزنده‌ای به مطالعات مربوط به تاریخ تدوین کتاب مقدس کرده است. به دست آمدن آثار کهن ادبی منطقه هلال خصیب و به‌خصوص کشف طومارهای بحرالمیت در غارهای واقع در ناحیه قُمران در خاک اردن، روشن ساخته است که کتاب مقدس صرفاً از گردآوری قطعات پراکنده در طول زمان پدید نیامده، بلکه حاصل انتخاب و گزینش آثاری از میان نوشته‌های بسیار بوده است، نوشته‌هایی که شمار زیادی از آنها از بدنه اصلی کتاب مقدس مجزا شده‌اند و به نام «مجموعات»، «عهدین غیرقانونی» یا «کتابهای قانونی ثانی» شناخته می‌شوند. کتاب مقدس یهودیان تفاوتهایی با کتاب مقدس مسیحیان دارد. عمده‌ترین این تفاوتها، به بخش عهد جدید یا «نوشته‌های حواریان» مربوط می‌شود که مسیحیان به کتاب مقدس افزوده‌اند. علاوه بر این، فرقه‌های مختلف مسیحیت و یهودیان، هرکدام طبق نظر خود، فهرست رسمی فصول کتاب مقدس را که اصطلاحاً «قانون»^(۲) نامیده می‌شود، ترتیب داده‌اند. قانون یهودیان در مجلس یبته، بین سالهای ۹۰ و ۱۰۰ میلادی، معین شد. قانون کاتولیکها در

(۱) در سراسر دنیا، حدوداً به ۲۸۰۰ زبان زنده تکلم می‌شود که نزدیک به ۲۰۰ عدد از آنها متعلق به اروپا و خاور نزدیک است. علاوه بر این تعداد، حدود ۳۰۰۰ زبان مرده نیز وجود داشته‌اند که در طول تاریخ از میان رفته‌اند و پاره‌ای از آنها، مانند زبان لاتینی، میراث تمدنی گرانمایی از خود برجای گذاشته‌اند.

(2) Canon

شورای ترنتو^(۱) در ۱۵۴۶ وضع گردید. پروتستانها بدان لحاظ که دارای مقامات عالی دینی نیستند، فاقد قانون رسمی به معنی دقیق کلمه‌اند و در مورد عهد عتیق از قانون یهودیان و در خصوص عهد جدید از قانون کاتولیکها پیروی می‌کنند، البته به استثنای پیروان لوتر^(۲) که بخشهای رساله به عبرانیان، رساله یعقوب، رساله دوم پطرس و مکاشفه یوحنا را مجعول می‌شمارند.

بنابراین، تدوین کتاب مقدس خود دارای تاریخی است که آگاهی از آن، برای درک عمیق مطالب این کتاب، ضروری است. این تاریخ نه تنها به توصیف چگونگی شکل‌گیری کتاب مقدس می‌پردازد، بلکه تحولاتی را نیز که در تفسیر آن روی داده و صورت‌های مختلف استفاده از این کتاب را در طول زمان، شرح می‌دهد.

کتاب مقدس آینه تمام‌نمای تجربیات انسانی و دینی نوع بشر در طول زمان است: عهد عتیق بازگوکننده تاریخ قومی است که به صورتی بطی، در دل ملت‌های دیگر رشد کرد، و عهد جدید سرگذشت زایش دینی است که از ابتدا، در پی گسترش بر پهنه سرزمینهای شناخته شده دوران خود بود. پس این کتاب، مانند تمامی کتابهای دینی دیگر، تنها در صورتی به درستی درک می‌شود که در چارچوب تاریخی خود قرار داده شود. کتاب مقدس دربردارنده مجموعه‌ای از نوشته‌های گونه‌گون و گاه پیچیده است که چند گروه مجزا را تشکیل می‌دهند و درک هرکدام از آنها، با توجه به ظرف زمانی و مکانی آن امکان‌پذیر است.

در نخستین فصل کتاب مقدس که سفر پیدایش نام دارد، پس از توصیف خلقت جهان، از باب دوازدهم به بعد، تمدنهای آن روز خاور نزدیک که از مدتها پیش از آن دارای خط بودند، توصیف می‌شوند. روایات سینه به سینه کتاب مقدس در چنین محیطی شکل گرفت و در دورانهای بعد، خاستگاه ادبیات عبری شد. روایات مکتوب کتاب مقدس پس از تأسیس سلطنت یهودیان در قرن دهم ق م در اورشلیم، پدید آمد.

(۱) Trento (به فرانسه ترانت [Trente])، شهری در شمال ایتالیا که نوزدهمین شورای جامع مسیحیت، طی سه مرحله در ۱۵۴۵-۱۵۴۹، ۱۵۵۱-۱۵۵۲، ۱۵۶۲-۱۵۶۳ در آن تشکیل شد. این شورا اقدامات مؤثری در جهت اصلاحات کلیسای کاتولیک رومی انجام داد.

با این همه نمی‌توان مرزبندی دقیق و مشخصی میان این دو نوع روایات انجام داد. زیرا به نظر می‌رسد نخستین بخشهای کتاب مقدس خیلی زود و حدوداً در قرن یازدهم قم تحریر شده‌اند و این خود مستلزم وجود امکان کتابت بوده است. از سوی دیگر، روایات سینه به سینه، به موازات تحریر آثار مکتوب، گسترش پیدا کردند و حتی پس از دوران یونانی‌مآبی نیز ادامه یافتند.

پس از تأسیس سلطنت یهودیان در قرن دهم قم، قوم یهود دارای ثبات و یکپارچگی شد. در این زمان بود که روایات سینه به سینه گردآوری شدند و ادبیات مکتوب عبری شکل گرفت. البته نباید این روایات را تنها از دیدگاه صرف تاریخی در نظر آورد، چرا که گاه در آنها تاریخ و حتی جغرافیا، به انگیزه‌های دینی، تغییراتی یافته‌اند. مملکت یهود که به قیادت داود شکل گرفت و پس از او پسرش سلیمان بر آن فرمان راند، با الهام از حکومت فنیقیه و تا اندازه‌ای مصر سازمان یافته بود. پادشاه کاتبانی داشت که علاوه بر انجام وظایف حکومتی، روایات قوم را گردآوری می‌کردند. در واقع این کاتبان بیشتر در پی آن بودند که تاریخ رستگاری ملت یهود را که به راهبری خداوند تحقق یافته بود، تدوین کنند. از این رو، نمی‌توان چنین انگاشت که کار آنان همانند مورخان امروزی بوده است، چرا که در سرگذشتهایی که تحریر کرده‌اند، صبغه دینی بر صحت تاریخی می‌چربد. سنت کتابت متنها دینی نزد یهودیان از این زمان آغاز شد و سایر فصول کتاب مقدس در طول تاریخ پُرفراز و نشیب قوم یهود، به دست مؤلفان مختلف نگارش یافت. عهد عتیق طی حدود نه قرن، از سده یازدهم تا دوم قم تدوین شد. اما آن بخش از کتاب مقدس که مختص مسیحیان است و عهد جدید نام دارد، طی زمانی بس کوتاه‌تر تحریر گشت. مسیح که به زبان آرامی تکلم می‌کرد و قادر به خواندن عبری بود، در زمان حیات خویش، جز یک بار که با انگشت بر خاک نگاشت (مت: ۶/۸)، نوشته‌ای از خود باقی نگذاشت. او از سال ۲۸ میلادی به موعظه و دعوت مردم پرداخت و در سال ۳۰ میلادی مصلوب گشت. پس از آن که مسیح از جهان خاکی رخت بریست، پنج تن از حواریان او و چهار تن از پیروانش (که سه تن از آنها مسیح را ندیده بودند)، طی هفتاد سال بعد، بیست و هفت

فصل عهد جدید را به زبان یونانی تحریر کردند. معتبرترین نسخ کهن کتاب مقدس که عهد عتیق و جدید را یکجا در خود دارند، عبارتند از نسخه واتیکان^(۱) و نسخه سینایی^(۲) که متعلق به قرن چهارم میلادی هستند، و نسخه اسکندرانی^(۳) که به قرن پنجم میلادی تعلق دارد.

از دوران پیش از ظهور مسیحیت، کتاب مقدس به زبانهای مختلف ترجمه شده است. این ترجمه‌ها به دو رده تقسیم می‌شوند: نخست ترجمه‌های «کهن» که تا قرون وسطی انجام پذیرفتند. در این رده به ترجمه اسلاوی دو برادر به نامهای سیریل^(۴) و متودیوس^(۵) (قرن نهم)، ترجمه عربی سعید فیومی معروف به سعدیا بن یوسف فیومی (حدوداً ۸۸۵-۹۴۲) که از یهودیان اهل قیوم در مصر بود، ترجمه‌های لاتینی، یونانی، آرامی، سریانی، اتیوپیایی، مصری قدیم و ارمنی برمی‌خوریم. رده دوم دربردارنده ترجمه‌های نوین است که پس از پیدایش صنعت چاپ، انجام پذیرفتند. این ترجمه‌ها تعداد شگفت‌آوری دارند و همچنان که پیش از این گفته شد، تا سال ۱۹۷۷، کتاب مقدس به هزار و ششصد و سی و یک زبان ترجمه شده است (به‌خصوص در میان معتقدان به مذهب پروتستان). این در حالی است که تا ابتدای قرن نوزدهم، کتاب مقدس تنها به هفتاد و یک زبان منتشر شده بود.

در واقع پس از آن که گسترش جغرافیایی، فرهنگی، اجتماعی، اقتصادی و در یک کلمه توسعه سیاسی مسیحیت آغاز شد، نهضت ترجمه کتاب مقدس پای گرفت. جنبش اصلاح دینی که در قرن شانزدهم در اروپای غربی آغاز شد، نقش به‌سزایی در اشاعه کتاب مقدس داشت. در اوایل این جنبش بود که کتاب مقدس لوتر به زبان آلمانی نشر یافت. این نخستین ترجمه آلمانی کتاب مقدس بود که از روی متنهای اصلی تهیه شد و تأثیر عظیمی بر تحول زبان آلمانی نهاد و اقتباسهایی از آن به زبانهای دانمارکی، سوئدی و هلندی به چاپ رسید.

ترجمه و نشر آن بخش از کتاب مقدس که مختص یهودیان است و عهد عتیق نام

(1) Vaticanus

(2) Sinaïticus

(3) Alexandrinus

(4) Methodius (به فرانسه Méthode)

(5) Cyril (به فرانسه Cyrille)